

BAB III

MÉTODE PANALUNGTIKAN

3.1 Méthode jeung Desain Panalungtikan

3.1.1 Méthode Panalungtikan

Méthode panalungtikan mangrupa léngkah ilmiah pikeun nyangking data kalawan tujuan jeung mangpaat anu tangtu (Sugiyono, 2008, kc. 2). Dina panalungtikan anu sipatna ilmiah, rasional, empiris, tur ngéntép seureuh, diperlukeun méthode anu luyu jeung kabutuhan panalungtikan. Pamadegan Sugiyono luyu jeung Ratna (2013, kc. 34) nu nétélakeun, yén méthode mangrupa cara atawa stratégi pikeun maham réalitas. Fungsi méthode nyaéta ngabasajankeun pasualan anu keur disanghareupan ku panalungtik. Rupa-rupa méthode diterapkeun dina panalungtikan, gumantung kana udagan anu hayang dihontal.

Sacara umum, méthode panalungtikan diwincik jadi dua rupa, nyaéta méthode panalungtikan kuantitatif jeung méthode panalungtikan kualitatif. Panalungtikan sastra anu objékna ngawengku karya, pangarang, jeung nu maca karya, kaasup objék panalungtikan *humaniora* anu merlukeun interprétasi maksud (ma'na). Ku kituna méthode kualitatif luyu diterapkeun kana panalungtikan sastra (Semi, 2012, kc. 31). Panalungtikan kualitatif sipatna leuwih déskriptif, sabab data anu dipaké tur dianalisis mangrupa gambaran kekecapan lain saukur angka nominal. Pikeun nyangking maksud jeung pamahaman tina hiji karya anu ditalungtik, prosés dina ngagambarkeun data pikeun dianalisis téh kawilang pentingna. Udagan utama anu hayang dihontal, nyaéta nyangking pamahaman tina karya anu sagemblengna.

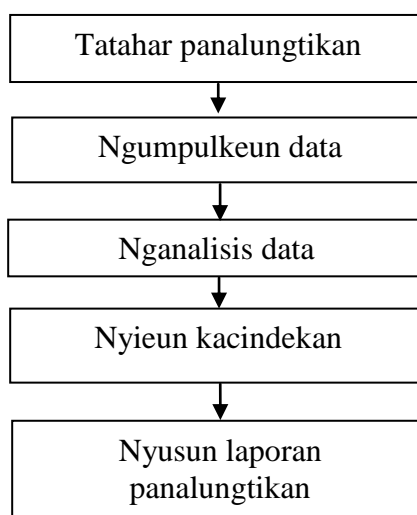
Méthode anu digunakeun dina ieu panalungtikan, nyaéta méthode deskriptif analitik. Méthode deskriptif analitik mangrupa méthode gabungan antara méthode déskriptif jeung méthode analisis. Méthode déskriptif analisis dipaké pikeun ngadéskripsikeun fakta-fakta anu satuluyna dianalisis (Ratna, 2013, kc. 53). Déskriptif hartina ngagambarkeun sakumaha ayana (fakta), sedengkeun analisis mangrupa prosés talaah. Nalaah gambaran fakta-fakta sangkan bisa nyangking

pamahaman anu sagemblengna. Sacara teknis, léngkah awal anu dilaksanakeun nyaéta ngadéskripsikeun data, laju manggihan unsur-unsurna pikeun dianalisis.

3.1.2 Desain Panalungtikan

Aya sawatara léngkah anu dilaksanakeun dina ieu panalungtikan, nyaéta: tatahar, ngumpulkeun data, nganalisis data, nyieun kacindekan, jeung nyusun laporan panalungtikan. Léngkah panalungtikan digambarkeun dina bagan ieu di handap.

Bagan 3.1
Desain Panalungtikan

3.2 Téhnik Panalungtikan

3.2.1 Téhnik Ngumpulkeun Data

Téhnik ngumpukeun data mangrupa léngkah anu paling stratégis dina panalungtikan, lantaran udagan tina panalungtikan nyaéta meunangkeun data atawa informasi (Sugiyono, 2008, kc. 224). Téhnik ngumpukeun data anu dipaké dina ieu panalungtikan, di antarana téhnik wawancara jeung studi dokuméntasi. Wawancara dilaksanakeun pikeun nyangking data ti réspodén sacara teleb. Studi dokuméntasi dipaké pikeun ngalengkepan data jeung informasi anu diperlukeun, saperti tina sumber pustaka atawa catatan-catatan leutik.

3.2.2 Instrumén Panalungtikan

Nursolihah, 2014

Kumpulan Carpon Halimun Peuting Karya Iskandarwassid: Tilikan Sosiologi Sastra
Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Dina panalungtikan kualitatif, panalungtik téh bisa jadi instrumen (*human instrument*), fungsina pikeun nangtukeun puseur panalungtikan, nangtukeun informan minangka sumber data, ngalaksanakeun tahap ngumpulkeun data, ngajén kualitas data, nganalisis data, laju méré interprétasi jeung nyieun kacindekan (Sugiyono, 2008, kc. 222). Instrumén panalungtikan kudu ngawujud, sabab mangrupa alat anu mantuan dina prosés meunangkeun data jeung informasi.

Ku kituna, dina ieu panalungtikan instrumen anu dipaké nyaéta pedoman wawancara jeung kartu data. Wawancara sacara teleb (*in dept interview*) perlu dilaksanakeun sangkan panalungtik bisa nyangking informasi atawa data anu diperlukeun pikeun maham sacara gembler pasualan anu keur disanghareupan dina panalungtikan, sedengkeun kartu data digunakeun pikeun dijadikeun pedoman analisis data nu kapanggih tina téks sumber data. Kartu data anu digunakeun dina ieu panalungtikan digambarkeun dina tabél ieu di handap.

Tabel 3.1
Conto Kartu Data

Judul Carpon			
No.	Aspék Sosial	Sempalan Carita	Kaca
1	Status sosial palaku		
2	Sikep hirup palaku		
3	Peristiwa sosial		

3.2.3 Téhnik Nganalisis Data

Nasution (dina Sugiyono, 2008, kc. 245) nétélakeun yén dina panalungtikan kualitatif, tahap nganalisis data dimimitian ti saprak ngarumuskeun jeung ngajéntrékeun masalah, saméméh turun ka lapangan, laju nepi ka lumangsungna panalungtikan. Tahap nganalisis data, dina ieu panalungtikan diruntut dina sawatara léngkah ieu di handap:

- a) tahap awal aprésiasi sastra, nyaéta maca karya sastra pikeun nyangking puseur pasualan dina panalungtikan (*konsep sentral*);

- b) léngkah satuluyna nyaéta milih sawatara carpon dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* anu dianggap ngawakilan *konsep sentral* anu geus kapanggih saméméhna. Dina ieu panalungtikan, *konsep sentral* anu dimaksud nyaéta carpon anu miboga téma-téma sosial kamasarakatan;
- c) nganalisis sawatara carpon anu geus dipilih dumasar kana tiori kajian sosiologi sastra: sosiologi pangarang, karya, jeung masarakat anu aya di jero jeung saluareun karya sastra;
- d) Nganalisis sakabéh data anu kapanggih tina data pangarang, karya sastra, jeung nu maca karya minangka hasil analisis sosiologi sastra sagemblengna; jeung
- e) méré interpretasi, gambaran anu gembleng, jeung kacindekan sabada réngsena tahap analisis data.

3.3 Wangenan Operasional

Judul dina ieu panalungtikan dijéntrékeun dina wangenan operasional ieu di handap.

- a) Sosiologi sastra mangrupa pamarekan anu museurkeun talaahna pikeun ngaguar ayana hubungan antara pangarang, karya, jeung masarakat. Ku kituna, dina ieu panalungtikan, aspék kapangarangan jeung aspék kamasarakatan jadi sumber utama dina maham sagemblengna tina maksud karya sastra. Nalaah nepi ka mana pangarang kapangaruhan ku kalungguhanana (status sosial), lingkungan masarakat sosialna, jeung idéologina. Tina karya sastra bisa katitén rupa-rupa perkara anu nyoko kana tilu faktor: sélér bangsa pangarang, lingkunganana, jeung hirupna dina mangsa sajarah.
- b) Carpon nyaéta carita pondok anu mangrupa karangan singget hasil tina beungkeutan ide/rangkuman ide. Sakabéh bagian tina carpon kudu museur kana hiji beungkeutan jiwa anu padet tur lengkep. Buku kumpulan carpon, nyaéta buku anu eusina mangrupa kumpulan carpon ti saurang pangarang, ilaharna mangrupa hasil karya anu geus dimuat dina majalah jeung kalawarta Sunda saméméhna. Buku kumpulan carpon anu dipaké dina ieu panalungtikan, nyaéta buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* karya Iskandarwassid. Buku

kumpulan carpon anu méh sakabéh jejer caritana mangrupa jejer-jejer sosial kamasarakatan.

- c) Prof. Dr. Iskandarwassid, M.Pd., nyaéta pangarang Sunda anu lahir di Cimahi 10 Mei 1939. Satamatna ti Sarjana Muda Bahasa dan Sastra Indonesia IKIP Bandung taun 1964, nuluykeun sakola ka Jurusan Bahasa dan Sastra Indonesia IKIP Bandung, lulus taun 1973. Mimiti taun 1978, jadi dosén di almamaterna. Kiwari jadi guru besar di UPI Bandung. Iskandarwassid, ngilu aktif ilubiung dina sawatara panalungtikan, saperti panalungtikan ngeunaan Yuhana. Kungsi sababaraha kali nyangking hadiah sastra Manglé. Dina taun 1992 nyusun *Kamus Istilah Sastra*. Buku kumpulan carponna *Halimun Peuting* anu medal taun 1989, kungsi dilélér hadiah Sastra Rancagé dina taun 1990. Pikeun jasa dina ngamumulé budaya Sunda, dina taun 2012, Iskandarwassid kasinugrahan *Anugrah Budaya Kota Bandung* ti Walikota Bandung, Dada Rosada, di widang sastra.

3.4 Sumber Data Panalungtikan

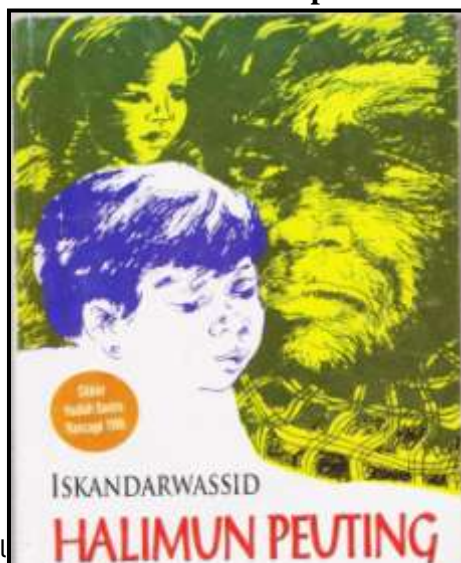
Sumber data dina ieu panalungtikan, nyaéta buku kumpulan carita pondok *Halimun Peuting* karya Iskandarwassid. Buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* ngamuat lima welas carita pondok nu méh sakabéhna ngandung unsur sosial kamasarakatan. Tapi sok sanajan kitu, pikeun kabutuhan panalungtikan, ukur dipilih sawatara carpon anu dianggap ngawakilan jejer sosial kamasarakatan, nu ngawengku jejer sosial politik, ekonomi, budaya, jeung relijiusitas (kaagamaan).

Sumber data séjénna, nyaéta data jeung infromasi anu dipaluruh ti individu, hususna masarakat nu maca karya sastra. Kriteria individu anu diperlukeun nyaéta anu boga interprétasi jeung pamahaman ngeunaan ajén karya sastra. Dina ieu panalungtikan individu anu dimaksud nyaéta kritikus sastra. Sumbér séjénna nyaéta tina catetan-catetan dokumén anu bisa méré tur ngalengkepan data jeung informasi panalungtikan.

3.4.1 Idéntitas Buku Kumpulan Carpon *Halimun Peuting*

Gambar 3.1

Cover hareup

Cover tukang

Carpon-carpon Iskandarwassid ogé kungsi dimuat dina sawatara buku kumpulan carpon, di antarana saperti anu digambarkeun dina tabél ieu di handap.

Tabel 3.2
Daftar Buku Antologi Carpon

No	Judul Buku Antologi Carpon	Judul Carpon Karangan Iskandarwassid	Taun Medal
1.	<i>Kanjut Kundang: Prosa jeung Puisi Sunda Sabada Perang</i> (Ajip Rosidi jeung Rusman Sutiasumarga)	“Panto Tajug” jeung “Kosongna Kandang Si Manis”	1963
2.	<i>Sawidak Carita Pondok</i> (Abdullah Mustappa jeung Duduh Durahman)	“Sripanggung Dogér Karawang”	1983
3.	<i>Kanagan: Kumpulan Carpon Pinilih Manglé Hadiah Uu Rukmana</i> (Manglé)	“Sintung Kalapa”	2003
4.	<i>Lir Cahya Nyorot Eunteung</i> (Ano Karsana jeung Chye Retty Isnendes)	“Cikapundung Nunjang Ngidul” jeung “Munara”	2008

Karya Iskandarwassid anu sumebar di media citak kungsi dimuat dina sawatara buku kumpulan carpon para pangarang Sunda. Saméméh dibukukeun dina kumpulan carpon *Halimun Peuting* taun 1989, aya sababaraha carpon Iskandarwassid nu dimuat dina dua buku kumpulan carpon, nyaéta *Kanjut Kundang: Prosa jeung Puisi Sunda Sabada Perang* jeung *Sawidak Carita Pondok*, sedengkeun sabada dibukukeun, aya ogé sawatara carpon Iskandarwassid anu dimuat dina buku kumpulan carpon *Kanagan: Carpon Pinilih Manglé Hadiah Uu Rukmana* jeung buku *Lir Cahya Nyorot Eunteung*. Dimuatna karya Iskandarwassid dina sawatara buku kumpulan carpon, mangrupa hiji bukti yén karya-karyana mémang dianggap punjul.

3.4.2 Jejer Sosial Kamasarakatan dina Carpon Iskandarwassid

Buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* karangan Iskandarwassid ngamuat lima welas carita pondok, méh sakabéh jejer dina carita pondokna ngandung unsur sosial kamasarakatan. Unsur sosial kamasarakatan anu dimaksud, nyaéta nu ngawengku jejer sosial politik, ekonomi, budaya, jeung relijiusitas (kaagamaan).

Carpon Iskandarwassid dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* anu kagolongkeun ngandung unsur jejer sosial politik nyaéta carpon anu dijudulan: (1) “Panto Tajug”, nu nyaritakeun kondisi masarakat Jawa Barat dina situasi politik jaman gorombolan DI TII; (2) “Kembang Tanjung”, anu nyaritakeun kondisi politik di Indonesia nalika nyanghareupan peristiwa *Pembebasan* Irian Barat; (3) “Tapak Jasa Na Dadana”, nu sarua nyaritakeun peristiwa *Pembebasan* Irian Barat.

Carpon Iskandarwassid séjénna dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* anu kagolongkeun ngandung unsur jejer sosial ekonomi masarakat, sacara husus ekonomi masarakat golongan handap, nyaéta carpon anu dijudulan: (1) “Sripanggung”, nu nyaritakeun kahirupan masarakat Karawang nu balangsak alatan kondisi pasawahan di lemburna teu daék ngahasilkeun; (2) “Cikapundung Nunjang Ngidul”, anu nyaritakeun kahirupan kulawarga nu miskin; (3) “Badori”, nu nyaritakeun kahirupan tukang kuli panggul di pakotaan; (4) “Surat keur Bapa”, nu nyaritakeun kahirupan budak anu ditinggalkeun maot ku bapana.

Carpon Iskandarwassid dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* anu kagolongkeun ngandung unsur jejer sosial ekonomi katut budaya dina kahirupan masarakat, sacara husus masarakat golongan handap, nyaéta carpon anu dijudulan: (1) “Tanah Waris”, nyaritakeun pacengkadan tanah waris kulawarga; (2) “Hujan Panyawahan”, nu nyaritakeun kahirupan kulawarga nu ngandelkeun pangupa jiwa tina hasil pasawahan; (3) “Halimun Peuting”, nyaritakeun kahirupan kulawarga nu baruntak alatan pacengkadan di antara salaki jeung pamajikan, nu tungtungna mah budakna nu jadi korban; (4) “Mega Mendung”, nyaritakeun kahirupan dua manusa nu sosobatan tapi nyanghareupan kondisi nu béda, anu tungtungna mah maranéhna silih ngélingan tur silih mantuan; (5) “Sintung Kalapa”, nyaritakeun kahirupan budak nu gering pikir alatan kondisi kulawargana nu baruntak.

Pamungkas, carpon Iskandarwassid dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* anu kagolongkeun ngandung unsur relijiusitas atawa kaagamaan, nyaéta carpon anu dijudulan: (1) “Munara”, anu nyaritakeun kahirupan hiji kulawarga anu miboga sikep nu hadé dina nyanghareupan sagala rupa cocoba ti Alloh SWT; (2) “Tunggul Rahayu”, nyaritakeun kahirupan hiji pamuda desa nu basajan tur nyaah ka indungna, sikep hirup ieu pamuda mangrupa eunteung tina ajaran agama Islam anu kungsi diajarkeun ku Indung Bapana (3) “Éling-Éling”, anu nyaritakeun kahirupan saurang manusa anu ngalenyepan kahirupanana nalika nyanghareupan kondisi anu teu dipikahayang, tungtungna mah sakabéh hal ogé kudu dipasrahkeun ka Nu Maha Kawasa.

Sabada dipedar unsur jejer anu aya dina liwa welas carpon Iskandarwassid dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting*, pikeun kabutuhan panalungtikan, ukur dipilih genep carpon anu baris ditalaah sacara leuwih teleb. Carpon anu dipilih jadi subjek panalungtikan dianggap ngawakilan sawatara jejer sosial kamasarakatan anu ngawengku unsur jejer sosial politik, ekonomi, budaya, jeung relijiusitas (kaagamaan). Genep carpon anu dipilih di antarana: (1) “Panto Tajug” anu ngawakilan jejer sosial politik; (2) “Sripanggung”, (3) “Badori”, jeung (4) “Surat keur Bapa” anu ngawakilan jejer sosial ekonomi; (5) “Tanah Waris”, nu ngawakilan jejer sosial ekonomi budaya anu ilahar di masarakat; (6) “Tunggul Rahayu”, anu ngawakilan jejer relijiusitas (kaagamaan), kagambar kumaha sakuduna manusa miboga sifat silih asah, silih asih, jeung silih asuh, tatapakan budaya Sunda nu teu bisa raket patalina jeung ajaran Islam anu saenyana. Ku kituna, genep carpon anu baris ditalaah nyaéta: “Panto Tajug”, “Sripanggung”, “Badori”, “Tanah Waris”, “Surat keur Bapa”, jeung “Tunggul Rahayu”.

3.4.3 Ringkesan Carita Kumpulan Carpon *Halimun Peuting*

Ieu di handap ditataan ringkesan carita genep carpon anu baris ditalaah, nu dimuat dina buku kumpulan carpon *Halimun Peuting* karangan Iskandarwassid, citakan katilu taun 2011.

- a) Carpon “Panto Tajug” nyaritakeun ngeunaan tokoh Karya nu basa balik ka lemburna di Cikandé, manggihan aki jeung ninina, kudu ngalaman digalaksak ku gorombolan. Cacak lamun Karya teu disumputkeun ku akina di tajug mah, moal geus maot dipaéhan ku gorombolan.
- b) Carpon “Sripanggung” nyaritakeun kahirupan rombongan dogér Karawang anu manggung ti hiji désa ka désa séjén. Kahirupan nu leuwih karasa balangsakna tibatan bagjana mah. Sripanggungna, Ceu Awang, jeung adina kapaksa ngilu aleut-aleutan néangan kipayah, ninggalkeun lembur anu keur meujeuhna usum pacéklik.
- c) Carpon “Badori” nyaritakeun ngeunaan kahirupan kuli panggul di pakotaan. Gambaran Badori, kuli panggul anu bedas tanagana, teu loba cacarita, tur tara loba paménta. Hirupna ukur dilakonan ku sabar jeung narima sakumaha ayana. Tara ngilu riweuh ku omongan batur anu sakapeung mah teu matak ngeunah kadéngéna.
- d) Carpon “Tanah Waris” nyaritakeun perkara tanah waris titinggal bapa anu kapaksa kudu digadékeun pikeun minuhan kabutuhan sapopoé. Kahayang mah sawah titinggal bapa téh tong nepi ka dijual ka batur, sasat ngan éta kaboga téh. Tapi ku alatan kabutuhan hirup anu teu weléh kacumponan, atuh kapaksa sawah titinggal bapa téh kudu dipibanda ku batur.
- e) Carpon “Surat keur Bapa” nyaritakeun kahirupan hiji budak anu hirup di kulawarga teu mampuh. Budak anu ngalaman kasusah boh lahir boh batin ti leuleutik kénéh. Budak anu boga niat hayang eureun sakola ku sabab geus teu mampuh mayar biayana. Budak anu satia marengan bapana dina nandang kasusah hirup, nepi ka ahirna mah manéhna kudu ditinggalkeun maot ku bapana.
- f) Carpon “Tunggul Rahayu” nyaritakeun ngeunaan kahirupan jalma leutik di hiji kampung. Tokoh “kuring”, jalma anu daék digawé suhud pikeun ngabiayaan hirupna jeung hirup indungna nu keur ngalaman kasakit. Tokoh “kuring” panggih jeung Ceu Mila, randa anu boga anak hiji, sarua pada-pada susah. Tokoh “kuring” nu bageur, aya niat hayang ngarangkep jeung Ceu Mila.